

29. studenoga 2019. broj 145

KU ZI S?

LIST ZA MLADEŽ

6

TEMA

STUDIRANJE U NOVOM SADU

8

PSIHOLOGIJA

ZAŠTO KUPUJEMO?

18

TV SERIJA

NAJJAČI GLAS

21

GLAZBA

ICHABOD

2

FOTO MJESECA

U društvu A. G. Matoša

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Kristina Ivković Ivandekić,

Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Doo Magyar Szó Kft, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

VELIKA PREDSTAVA

Ovo je priča o jednom gradu. Pozdravljam te Babilone, grade pozlaćenih zidina i ukrašenih dvorova. Dome velikih duša skrivenih u mraku, kućo neostvarenih koji grle reflektore na bini velike predstave. Imam ti mnogo što za poručiti, grade. Mnogo muka i jada tvojih sinova i kćeri. Priče o umirućim vrlinama iza masaka malograđanskog raspadanja. Egoistične porive jedne prošle generacije, bol i kratki predah jedne izumiruće vrste. I ti si izvor muka moga naraštaja, ti sa svojim visokim tornjevima i žolnajskim ukrasima iz nekog bivšeg carstva. U nadi da ne zvučim proročki ili možda čak i poput egoista, ne mogu govoriti u ime svih u svome naraštaju. Ali, kada bih nekome opisao parazita, opisao bih tebe, o grade slavnih dana, sadašnjosti i budućnosti. Pokreni još jednom veliku predstavu, postavi maske na lica preblijedjelih glumaca. Nek se trube vesele i nek se priče dijele. Jer Babilon je grad koji održava takozvani imidž. Pokaži se prolaznicima još jednom, nek kasnije na moje uho prilaze tvoje hvale. Kao što su prilazile i prilazit će. Ja znam što se krije iza kulisa tih. Iza velvetnih zastora i crnih ekrana, iza dramatičnih izjava i poluvelikih činova. Iza kiča i seoskog veličanstva. Krije se duboka želja za istinskom veličinom.

U tvojim ulicama naučio sam što znači odmor, sjedeći na klupama na putu do kuće. Iste one u kojoj mi odraste srce, a ona nikada nije bila daleko. U tvojim birtijama naučio sam što znači plač i kako riječi mogu boljeti. U tvojim školama naučio sam kako čovjek može biti malen i nevažan. Unutar zidova vlastitog doma naučio sam što znači biti dio predstave. Kako držati nasmijano lice i imati masku za svaki trenutak dana. Jednu da pretke ne bi uvrijedio, drugu da prijatelje bi zabavio, a treću da bi Bogu ugodan bio. U pjesmi ja sam pronašao čuvara kad mi tvoje zidine nisu to mogle pružiti. U stihu pronašao sam odmor, koji mi krevet kućni nije mogao pokloniti. Bježao sam od samoga sebe, ne bi li zadovoljio sve oko mene. Ne bih li bio dobar glumac na predstavi velikoj. Ostario sam zbog tebe, Babilone pozlaćeni, svake godine ja sam bio pet puta stariji. Iako mi bore nisu osvojile lice, iako mi sivilo nije pokorilo kosu moje srce je živjelo, a sreću nije spoznalo. Ulice tvoje sada su mi gnojne i gnusne, a znameniti ljudi koje u predstavi slaviš postali su mi isprazni i pusti. Cijenim sada vukove što piju vodu s bunara, skriveni u noći dok »pošten« čovjek spava. I lumpovali smo, bježeći od naših domova, bježeći od samih sebe. Dok nas vrijeme i vlastita muka otjerala nije. Sad po svijetu lovimo trunke života obećanog, kapljice žive vode tražimo u olucima tuđih gradova. Proptjerani i prokleti, jer srca nam ne mogu više u predstavi glumiti.

Zato! Neću tražiti oprost niti pokore u dvorovima tvojih crkvi, neću tratiti vremena pravdanja pred neopravdanima. Već ću reći svijetu tvoju priču, korak po korak, stih po stih. Jer ne bojim se više glumaca tvojih, laži i izigranih parola. Imam čuvara snova i slutnji... ne bježi se ovom pjesniku više.

Ovaj tekst posvećen je mom rodnom gradu.

Interliber – isplati se ili ne?

Petak, sitni jutarnji sati, autobusni kolodvor u Splitu. Sat je vremena iza ponoći, hvatam autobus za Zagreb. Do Zagreba ima plus-minus pet sati vožnje, ovisno o prijevozniku. Ulog: novac u cijeni studentske povratne karte i jedan dan vremena. Destinacija – *Interliber*. Vrijedi li uložnog?

Interliber je međunarodni sajam knjiga koji se svake godine održava na zagrebačkom Velesajmu i jedan je od najvećih sajmova knjiga na ovim prostorima. Jedanaesti mjesec svake godine ljubitelji knjiga, gužvi i slučajni prolaznici ovaj datum imaju na umu, prvobitno radi knjiga a drugo radi popusta na knjige. Zbog ovog drugog, a i prvog, ove sam godine i ja napokon uhvatio vremena otići na *Interliber* nakon par godina pauze. Za sve one koji su obilježili datum ove godine mislim da se nisu razočarali. Moram priznati da je bilo knjiga u velikim količinama, popusta u svakakvim veličinama a prolaznika je bilo toliko da se od 10 sati ujutro, kada sajam otvara imaš gužvati za cijelu godinu. Tada sam i ja stigao, odmah nakon jutarnje kave.

Brojni programi

Sajam se održava u tri paviljona (hale) – jedan veliki, jedan malo manji, jedan mali. Pretpostavljam da je tako svake godine, jer koliko me sjećanje služi, bilo je tako i posljednji put. Sve ukupno, ove je godine bilo više od 380 izlagača iz 13 zemalja svijeta, preko 200 pratećih programa, te je sajam u prosjeku posjetilo 150.000 ljudi. Prema izvještaju Zagrebačkog velesajma, ove godine su kao gosti bili: **Igor Rudan, Ivo Goldstein, Vjekoslava Huljić, Nino Raspudić, Ivan Aralica, Sanja Pilić, Sanja Polak, Miroslav Škoro, Bruno Šimleša** i brojni drugi domaći i strani pisci i književnici. Prenose također da je ove godine bio gost i **Luka Modrić**, najbolji nogometaš svijeta, koji je potpisivao novu autobiografiju.

Ja sam naravno svakog od njih propustio. Što slučajno, što namjerno, s obzirom na to da nisam mogao doći prije niti ostati duže. No, siguran sam da je sve bilo lijepo.

Rijeka ljudi

Kako sam već rekao, ja sam na *Interliber* došao u 10 sati, dakle na početak radnog dana sajma. Očekivao sam da će tada biti najmanje gužve, s obzirom na to da je radno vrijeme sajma bilo do 21 sat, međutim, grdno sam se prevario. Trebalo mi je oko četiri sata da obiđem dobro sve štandove, i u ta četiri sata najveća je gužva bila na početku. To je bila rijeka ljudi na ulazu.

Šao sam postupno, redom po štandovima. Što se može naći tamo? Iskreno, ne znam što ne možete. Vjerojatno nelegalne stvari, ali nikad ne znaš što se krije na štandovima antikvarijata.

U glavnom, odnosno, najvećem paviljonu je bilo srce sajma – od malih štandova antikvarijata i samostalnih nakladnika do velikih i prostranih štandova *Školske knjige* i drugih velikih nakladnika. Što se tiče izbora knjiga, nema što nema. Stvarno je bespotrebno nabrajati, jer sve što vam padne na pamet možete naći na nekom štandu.

Povoljne cijene

Što se tiče cijena, mislim da su najjeftinije išle od 3-4 kune. To su popusti na neke romane i knjige koje nitko ne čita osim domaćica. Najskuplje što sam vidio, bila je u jednom antikvarijatu 2.000 kn, tanka knjižica. Stara je preko 70 godina, a radi političke korektnosti izostavit ću točno o čemu se radi.

Čak i za uzak opseg knjiga koje me zanimaju, imao sam što za naći. I kupiti. Sve ukupno, kupio sam četiri knjige: jednu knjižurinu, ali doslovno, jednu knjigu, jednu manju knjigu i jednu knjižicu. Prva knjižurina, čija je redovna cijena 350 kn, na sajmu je bila 200. U normalnim okolnostima se ne bih usudio odvažiti na takav pothvat, ali je popust bio dobar a prilika jedinstvena, što kažu: »Kad je bal, neka je bal«. Ovaj popust je otprilike ekvivalentan karti koju sam platio do Zagreba. Još tri knjige koje sam uzeo su također bile na popustu. Jedan od većih popusta koje sam vidio, bilo je sa 799 na 199 kn. Također se radi o jednoj knjižurini, koja bi kad-tad trebala biti i na mojoj polici, no ove godine nije bilo pravo vrijeme.

Isplati li se? Rekao bih da. Jedinstvena je prilika vidjeti toliko knjiga, što novih što starih na jednom mjestu, uz razne popuste naravno. Jedino je loše u svemu tome što moraš putovati do Zagreba. Pa tko voli, nek' izvoli.

Ivan Čavrgov

Pripreme za državnu maturu iz hrvatskog jezika

Organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća od početka listopada u prostorijama HNV-a u Subotici održavaju se pripreme za polaganje ispita državne mature iz predmeta Hrvatski jezik i književnost. Priprema se jedanaestero maturanata iz Subotice i Sombora. Nastava je koncipirana kao ponavljanje i usustavljivanje gradiva obrađenoga u nastavi Hrvatskoga jezika i književnosti. Okosnicu zato čine nastavni sadržaji, a u pripremi se, osim udžbenika i čitanki, koriste i priručnici za polaganje mature te ispiti dostupni na mrežnoj stranici www.ncvvo.hr. Pripreme drži profesor hrvatskoga jezika **Sanjin Ivašić**.

Iako je za njima već mjesec i pol dana priprema, svi zainteresirani mogu se u svakom trenutku priključiti, a za detaljnije informacije mogu se obratiti Uredu za obrazovanje u HNV-u (024/554-623). Pripreme se, inače, održavaju četvrtkom od 19.30 sati.

Ekskurzija na *Interliber*

Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo je jednodnevnu ekskurziju na sajam knjiga i učila *Interliber* u Zagrebu. Na ekskurziju su 16. studenoga išli učenici srednjih škola koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, profesori koji rade u hrvatskim odjelima kao i suradnici HNV-a.

Ovom prigodom, učenici su s profesorom geografije **Stipanom Stantićem** obišli i kulturno-povijesne znamenitosti Zagreba. Na sajmu je svatko mogao pronaći ponešto za sebe. Nakon obilaska i kupovine

knjiga uslijedio je ručak na Bundeku, koji im je osigurao Grad Zagreb.

Doma nisu došli praznih ruku zahvaljujući *Školskoj knjizi*, donaciji remitende listova *Smib* i *Modra lasta* koji će biti podijeljeni učenicima koji izučavaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

5

Radionica za srednjoškolce

Razlikovni rječnik na konkretnim primjerima

U okviru *Dana hrvatske knjige i riječi* – dana Balinta Vujkova u subotičkoj Gimnaziji *Svetozar Marković* održana je radionica za srednjoškolce na temu *Razlikovni rječnik srpskoga i hrvatskoga jezika*. Ovoj radionici odazvali su se učenici iz Gimnazije, Politehničke i Medicinske srednje škole, a radionicu je držao lektor hrvatskoga jezika s Filozofskog fakulteta u Novom Sadu prof. dr. **Tomislav Čužić**, dok je interaktivni kviz vodila knjižničarka **Bernadica Ivanković**.

Prof. Čužić je ukazao kako su ova dva jezika u osnovi slična, jer se temelje na štokavskom narječju, no ipak su različiti i zasebni, a uz to svaki jezik ima i svoju povijest i kulturu. Kroz praktične primjere učenici su mogli saznati razlike između ova dva jezika praveći vlastiti razlikovni rječnik. Nekolicina njih se u tome pokazala dobrima, a nagrada za rad i trud bili su slatkiši i knjige.

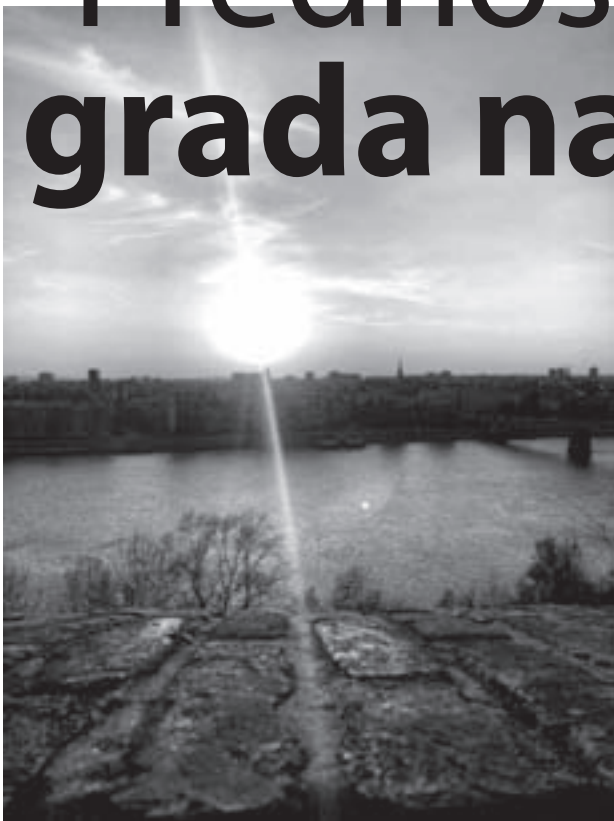
Također oprobali su se i u lektorskom poslu. Dobivši određeni tekst imali su zadatak prvo ga sami pregledati i ispraviti, a potom su ga prolazili skupa s lektorom, te pronalazili pogreške.

U drugome dijelu održan je kviz znanja, koji su učenici radili pomoću pametnih telefona, a oni najbolji i najvjestiji nagrađeni su knjigama i slatkišima.

K. U.

Prednosti i mane grada na Dunavu

6

Srpska Atena, Grad festivala, Omladinska prijestolnica Europe, Europska prijestolnica kulture... sinonimi su za Novi Sad, grad u kojem mnogi mladi studiraju. Jedan je to od rijetkih gradova u Srbiji u koji se više ljudi doseljava nego odse- ljava. Naime, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku o unutrašnjim migracijama, najveći broj ljudi na prostoru južne Bačke se doselio u Novi Sad. U 2018. godini u taj grad se doselilo više od 8.000 ljudi, ali je i otišlo oko 6.000. Ipak, vidljiv je poziti- van migracijski saldo koji prikazuje da se u Novi Sad doselilo oko 2.000 više nego što se odselilo. Opće je poznato da oni koji se najviše oduševljavaju ovim gradom i samim tim ostaju u njemu jesu studenti koji dođu tu studirati. Ima i onih kojima Novi Sad bude usputna stanica u životu, grad u koji se rado vraćaju i uvijek raduju, usprkos tome što su se vratili u svoj rodni grad ili izabrali drugo mjesto za život.

Osam studentskih domova, nekoliko menzi, brojni parkovi i fontane, Kej, Štrand, Petrovaradinska tvrđa- va, kafići, restorani i klubovi za svačiji ukus, energija mladih ljudi, graja djece, ljepota arhitekture i zeleni- la koje krase ovaj grad čini da studenti zaista uživaju u njemu tijekom svojih studija. Poseban po tome što može zadovoljiti svačiji ukus. To potvrđuju i sve broj- niji turisti. Veliki broj mladih otišlo je u Novi Sad radi studiranja. Neki su ostali, neki su se vratili te o No- vom Sadu pričaju kao o jednom divnom razdoblju u životu. Naravno, ima i onih kojima ovaj grad nije

legao te ne žale mnogo za njim, ali su takvi primje- ri zaista rijetki. Kako bismo na najbolji način opisali odlazak u Novi Sad, taj početak, ali i boravak i ostaja- nje u istom, bit će prikazana razmišljanja brucošice **Marije Gabrić**, studenta koji je u Novom Sadu dvije godine **Vedrana Horvackog** i germanistice **Biljane Kovač** koja je tu ostala živjeti nakon studiranja.

Izazovi brucoša

Brucošica Prirodno-matematičkog fakulteta, smjera biokemija, Marija Gabrić za naš list navodi da joj je sada, na početku studiranja, pomalo teško, a da će se nakon studiranja, ukoliko sve bude išlo po planu, vratiti u Suboticu kako bi našla posao u struci.

»Da sam imala mogućnosti, upisala bih fakultet u Subotici, a s obzirom na to da ga nema kod nas, ovo mi je bila najbliža opcija. S druge strane, Novi Sad je

studentski grad i imala sam želju da ga upoznam. Malo mi je bilo teško, a i još uvijek je, ali se polako navikavam na sve. Novi Sad je veliki grad i treba vre- mena priviknuti se. Najveća razlika između Subotice i Novog Sada je u tome što mi je u Subotici obitelj i to mi najviše nedostaje. Studiranje u drugom gra- du je dobro, jer ću naučiti biti samostalna osoba. Od aktivnosti, za sada idem na vjeronauk utorkom

u Franjevačku crkvu, tamo sam upoznala dosta ljudi, kako iz Novog Sada, tako i iz Subotice, a imam i novih prijatelja s fakulteta. Novi Sad je lijep grad, ima puno mogućnosti da se provede kvalitetno vrijeme», kaže nam Marija dodajući kao lijepu stvar i brojne novosadske kafiće, dok su joj šetnja pored Dunava i Petrovaradinska tvrđava jedne od najboljih lokacija za opuštanje s prijateljima.

Samo riječi hvale

Student žurnalistike na Filozofskom fakultetu Vedran Horvacki došao je u Novi Sad prije dvije godine i o njemu ima samo riječi hvale. Vedran preporučuje mladim ljudima da dolaze u Novi Sad, a kao višegodišnji problem ovog grada navodi visoke cijene rentiranja stanova.

»U Novi Sad sam došao u nadi da ću redovito studirati i imati novi početak u svom životu. Nije bilo teško privići se, ipak je ovo vojvođanski grad koji nosi sa sobom sličan mentalitet mojoj rodnoj Subotici. Novi Sad je kao Subotica u mnogo čemu, pogotovo ako izuzmemo nedostatak perspektive za mlade koji je itekako vrlo prisutan. Glavna čar Novog Sada jest živahnost grada, koja u sebi ima toliko toga za ponuditi mladim ljudima. Planiram dočekati starost u gradu na Dunavu. Smatram da ima mnogo toga za ponuditi i kada se jednom ovdje doseliš duh ovog grada te obuzme. Ostatak Vojvodine pati od nedostatka prilika i apatije. To svakako izostaje u Novom Sadu i to se može osjetiti nakon samo nekoliko dana provedenih u njegovim kafićima, javnim prostorima i ulicama«, rekao je Horvacki i dodao kako su prednosti ovog grada relativno lako zapošljavanje, prisustvo fleksibilnih poslovnih mogućnosti i mogućnost rada u IT sektoru.

Prednosti i mane

U Novi Sad Biljana Kovač došla je 2011. godine kada je upisala studije, što je ujedno bio i razlog njenog dolaska u taj grad. Ona je sada asistentica na Odsjeku za germanistiku na Filozofskom fakultetu, a pored toga se bavi i prevodjenjem.

»Budući sam najstarija od troje dece i budući smo sve u kući djevojke/žene, navikla sam na to da mi život bude dinamičan, da je u kući bučno i da mnoge stvari radimo zajedno, pa mi je u početku bilo dosta teško naviknuti se na to da budem sama u drugom, moglo bi se reći i nepoznatom gradu. Prije svega, Novi Sad je veći od Subotice i u njemu ima mnogo više ljudi, pogotovo mnogo više mladih ljudi. Čini mi se da je Novi Sad malo življi od Subotice. Nisam imala neke posebne probleme, jer ni Novi Sad nije toliko velik da čovjek ne bi mogao lako snaći se«, istaknula je Biljana i dodala kako su prednosti Novog Sada različiti događaji kojih tamo ima mnogo više nego u drugim gradovima Vojvodine.

Ona je kao prednost nabrojala i veliki izbor mjesta za shopping, dok je kao mane navela gužve, kako u prometu, tako i na ulici.

»Mane su što ima previše ljudi i ljeti baš ne volim ići u centar ili na kej, jer čovjek stalno mora paziti da ne naleti na nekog. Nerviraju me i gužve u prometu. Na posao idem autobusom i te gužve mi ulijevaju nervozu od ranog jutra. Kad sam došla u Novi Sad, mislila sam da je ovdje sve bolje i ljepše nego u Subotici, ali više ne mislim tako. Subotica mi je ipak nekako draža, ali i Novi Sad je postao moj. Mislim da sam vremenom postala malo realnija prema Novom Sadu, više ga ne idealiziram, ali mislim da mi je baš zato nekako i bliži. Planiram ostati, budući sam ovdje počela graditi svoju karijeru, ali mogu zamisliti i da se nekad kasnije vratim u Suboticu, možda kad odem u mirovinu (smijeh). Sviđa mi se što imam dva grada, vjerujem da me to obogaćuje«, zaključila je Biljana.

Tekst i foto: Kristina Ivković Ivandekić

Zašto kupujemo?

8

Dugo smo vjerovali da smo sposobni razmišljati »racionalno«, bez uplitanja emocija, posebice kada su u pitanju brojke, financije i slično. Iako suvremena znanstvena istraživanja već više od desetljeća pokazuju da to nije tako, te da su u pozadini svih naših odluka emocije, mi i dalje vjerujemo da »logikom« možemo upravljati financijama i potrošiti samo koliko nam dopušta proračun. S obzirom na sveprisutnost kredita, postaje jasno da je situacija posve drukčija. Zašto je to tako? Zato što nam osjećaji prema novcu iskrivljuju naš doživljaj stvarnosti i dovode do toga da donosimo odluke koje dugoročno nisu dobre za nas.

Pitanje financija nije samo pitanje prihoda i rashoda ili kućnog proračuna nego je to, prije svega, pitanje razumijevanja sebe, vlastitih emocija i toga kako one utječu na sve naše odluke pa i na one financijske. Stoga nam je, osim financijske pismenosti, neophodna i ona emocionalna kako bismo prevladali loše ponašanje u vezi s novcem, poput prekomjerna trošenja ili impulzivne kupnje.

Koju potrebu nadomještamo?

Zašto kupujemo? Odgovor se čini vrlo jednostavan: trebaju nam hrana, odjeća, krov nad glavom... torba, cipele, mobitel, pa novi mobitel, pa nova torba, pa još jedne cipele, pa maskica za mobitel, i zaštita za ekran, i bežične slušalice i još jedna maskica... ili nam možda sve to i ne treba?

Gdje prestaje potreba, a počinje želja? Svi znamo za osnovne ljudske potrebe (Maslowljeva ljestvica potreba) i smatramo da kada su one donje (fiziološke) zadovoljene ne bismo trebali biti pod pritiskom za daljom kupnjom. Međutim, to nije tako. Naime,

osim nižih potreba postoje i one više (za sigurnošću, za ljubav i pripadanjem, za poštovanjem, za samoaktualizacijom), kojih često nismo svjesni a koje su nam često nezadovoljene. Tu neugodu i emocionalnu bol koju osjetimo kao posljedicu nezadovoljenih emocionalnih i relacijskih potreba često rješavamo upravo kupnjom. No, to je kao da potrebu za vodom zadovoljavamo hranom ili obrnuto. Možda ćemo se osjetiti namireni, ali samo na kratko.

Zato je, na primjer, u terapijskom radu s osobama koje su sklone prekomjernoj potrošnji prvi od koraka osvijestiti nezadovoljene potrebe i ojačati osobu da istraži druge načine za ispunjenje istih. Nekada je situacija ili doživljaj situacije vrlo bolan (npr. partner/ica me više ne voli, odavno ne vidim smisao u životu, već godinama ne uživam u svojem poslu itd.), a put ka promjeni se čini dug i težak, te nije lako odlučiti krenuti njime. Odlazak do shopping centra i kratka sreća čine se puno lakšim rješenjem.

Kupujem, dakle jesam

Osim što nam se čini da može, nakratko, nadomjestiti neke potrebe kupnja ima i značajnu ulogu u gradnji identiteta. Tako bismo mogli reći da koliko ima osoba toliko ima i obrazaca potrošnje. Čak i kada kupujemo bazične stvari za život, mi se u kupnji vrlo razlikujemo jedni od drugih kao što se razlikuju i cijene proizvoda koje kupujemo (najjeftiniji, umjereno skup, najskuplji itd.)

Naime, novac je više od sredstva za kupnju, on je i način na koji predstavljamo sebe. Kada kupujemo nešto, mi ne kupujemo to samo fizički objekt nego kupujemo cijelu ideju koju za nas taj objekt ima.

Kupnja, dakle, ima više funkcija:

– Kupnjom šaljem drugima poruku o tomu tko smo. Na primjer, ako kupujemo proizvode s oznakom »ekološki« time šaljem poruku da smo osoba koja (vjeruje) da brine o okolišu.

– Kupnja nam pomaže da na svojevrsan način definiramo vlastiti identitet. To je posebice izraženo u prijelomnim životnim trenucima poput adolescencije, prekida veze, postajanjem roditeljem i sl. kada se obrasci kupnje mogu radikalno mijenjati.

– Potrošačkim ponašanjem šaljem i poruku kojim skupinama želimo pripadati ili pripadamo (na primjer kupnjom određenog tipa odjeće). Tako se, recimo, na prvu može prepoznati osoba koja je odjevena kao tipičan »poslovni čovjek« ili osoba odjevena kao »smušeni profesor« i sl.

Kada govorimo o odnosu između identiteta i potrošnje, možda je najvažnije znati da se u potrošnju

najčešće upuštamo kada postoji nesklad između onoga što jesmo i onoga što želimo biti. Upravo zato uspješne reklamne kampanje ne prodaju proizvod nego prodaju određenu sliku života (koju mi kao kupci poželimo) i koju ćemo (navodno) dobiti kupnjom proizvoda.

Nitko od nas nije imun na utjecaj medija. Razlikujemo se samo u tomu što su nam slabe točke. Netko će pokušati život kakav želi dobiti kupnjom novog mobitela, netko maskare ili kreme za lice, netko auta ili putovanja... Svatko će nakon prve euforije ostati u svojem starom životu. No, promjene tog starog života su moguće samo što se do njih ne dolazi kupnjom.

Marina Balažev, specijalizantica Transakcijske analize i praktičarka Terapije igrom

Savjetnik

Kako se oduprijeti želji za slatkim?

Bilo da se radi o čokoladi, gumenim bombonima ili keksima, rijetko tko se može oduprijeti želji za slatkim! To je sasvim normalno, no postoji granica nakon koje stvari odu van kontrole.

Svi imaju svoju omiljenu slasticu na koju su slabi – možda nije svima čokolada, ali svatko ima nešto s čime bi se mogao prejedati do sutra. I nema ništa pogrešno u tome, dok god se zaista ne počneš prejedati.

Osim što to naravno donosi nepoželjne kilograme, zaista je loše za tvoje zdravlje. Ne radi se o nečemu što se ne zna, te kada bi bilo jednostavno, svi bismo se odrekli slatkoga – no nije. Nitko se ne bi ni trebao u potpunosti odreći slatkiša, no da bismo ih trebali dozirati, svakako bismo.

Donosimo učinkovite savjete kako se oduprijeti želji za slatkim!

Pij puno vode

Piti vodu treba i inače, no nećemo sada o ostalim pozitivnim stranama. Kada te ulovi želja za slatkim, a znaš da si pretjerao/la s njima taj dan, jednostavno popij čašu vode. Možda te neće proći istog trenutka, ali nakon 5-10 minuta, i zaboravit ćeš da su ti se jeli bomboni!

Vježbaj

Slatkiši nas sve odmah razvesele, pa bi bilo odlično kada bi postojala neka alternativa, nešto što bismo mogli napraviti te bi nas također razveselilo. Znaš li da postoji? Nakon i tijekom vježbanja se luče hormoni sreće, što znači da koliko god se loše osjećao/

la i misliš da ti samo slatkiši mogu pomoći, vježbanje može – i to više od slatkiša!

Jedi voće

Možda ćemo sada zvučati iritantno, ali voće je zaista odlična zamjena za slatkiše – voće je također bogato šećerom, ali onih prirodnih, što znači da ne

unosiš ništa nezdravo u organizam, a to je ono što je bitno, zar ne? Plus, od voća se sigurno nećeš udebljati (ako te to brine!).

Doziraj slatkiše

Ako svaki dan pojedeš malo slatkiša, onda je vrlo vjerojatno da se jedan dan nećeš prežderati u njima – nećeš imati tako jaku želju za njima. Svaki dan pojedi malo slatkoga kad ti se jede, no nemoj se uništiti. Sve umjereno i neće biti nikakvih problema!

(www.teen385.com)

Žena iz kupea br. 49

10

Preumorna od napornog popodneva mlada žena stropoštala se na plava sjedala u vlatku čija će tutnjava odzvanjati tijekom noći. Očekivano vrijeme dolaska u mali grad, negdje u sred ravnice je 22:33. Nije dug put, ni cijela dva sata koja mora podnijeti, ali za izmoreno tijelo mogla su predstavljati vječnost. Žena stranog akcenta, više od dva desetljeća starija od mlade žene – djevojke, upitala ju je može li dijeliti kupe s njom. Govorile su isti jezik, s jasnim razlikama u dijalektu. Djevojka odgovori potvrdno. Godilo joj je da bude sama u kupeu, posebno na tako malim relacijama, ali je pomislila da, sigurnosti radi, društvo bi joj moglo biti korisno. Na početku su malo razgovarale. Djevojka bi pitala ženu neka kratka pitanja, a žena je odgovarala iako se pomalo suzdržavala. Uglavnom su pričale o ženi i njezinom životu. Djevojci je to odgovaralo – nije voljela da ljudi znaju mnogo toga o njoj. Zapravo, nije voljela da ljudi znaju išta o njoj. Žena se na trenutak ispriča i utonu u san, ali na svega desetak minuta. Dolazak u treću stanicu od početka vožnje probudio ju je. I tada, čini se, sve se promijenilo za dvije žene daleke po godinama, ali nekako veoma slične.

Starija žena je bila profesorica filozofije na uglednom sveučilištu. Dobro je poznavala i psihologiju i povijest, ali još važnije: dobro je poznavala ljude. Djevojka nije voljela razgovarati s ljudima koji dobro poznaju psihologiju. Zašto? Zato što su ti ljudi mogli skužiti neke stvari o njoj. Vjerovala je da oni

koji dobro poznaju te znanosti na temelju svega nekoliko informacija o ljudima mogu sklopiti cjelokupnu priču. A ona se tek nerado sjećala svoje prošlosti. Na početku žena je pitala djevojku jedno pitanje u svezi njenih roditelja. Djevojka je lako slagala ženu, a ni sama nije bila sigurna zašto. Možda zato što je željela zaštititi sebe.

Kako su satovi otkucali deset sati, njihov razgovor postao je kompleksniji. Kao i svi razgovori koje ste ikada imali sa strancima, i ovaj je započeo trivijalnim temama svakodnevnice, međutim profesorica nije propustila priliku spomenuti neke teme sa svojih predavanja. A djevojka je iskreno uživala. Nisu bile ni nalik banalnostima o kojima su često govorili njeni poznanici. Teme su se smjenjivale sa stanicama u koje bi vlak ulazio. Svaka nova stanica donijela bi još po jednu sliku iz života. Djevojka je

Poziv za autore!

Ukoliko ste iz AP Vojvodine, niste stariji od 30 godina i pišete poeziju ili prozu na hrvatskom jeziku, pozivamo Vas da šaljete Vaše radove za našu rubriku *Litera!* U slučaju proznih uradaka, najbolje je da to budu kratke priče (do 5000 karaktera) ili pak dijelovi nekog većeg teksta. Više informacija možete dobiti na naš mail: kuzis07@gmail.com.

rijetko govorila, i to tek onda kada bi joj profesorica postavila neko pitanje. Profesorica je tumačila odrastanje velikog umjetnika, Leonarda da Vinci. Njegova odvojenost od majke i odrastanje uz isključivo muške figure oblikovale su njegov način poimanja svijeta, koji je za dobre poznavatelje psihologije očigledan u njegovim djelima. Djevojka se pitala je li moguće da su pak nesreće nešto gotovo neophodno da bi čovjek postao izvanredan? Prave li nas one većim ljudima, tjeraju li nas da se trudimo postati bolji? Jednu o ovih misli izgovorila je naglas, a profesorica joj je rekla da nesreće slabe ljude i ubijaju ih.

Žena je pogledala kroz prozor i upitala djevojku koliko je sati. Djevojka je pogledala na svoj pozlaćeni, ručni sat i odgovorila da je 22:15. Ulazak u novu stanicu pokrenuo je novu temu, koja se prirodno nametnula s obzirom na to da je kraj putovanja, bar za djevojku, bio posve blizu. Žena je rekla kako ljudi koji mnogo pate mnogo i gube. Njihova energija se rasipa, čini ih slabijim. Ne u nekakvom smislu da od njih pravi slabiće koje treba žaliti, već da oni mnogo trpe i ovome svijetu onda ne mogu dati svoj maksimum. Djevojci je bilo teško povjerovati da bi Leonardo ovome svijetu mogao dati još i više. Gotovo se uplašila pri pomisli kakav bi bio Leonardov utjecaj na svijet da ga je zadesilo manje nesreća u

djetinjstvu. Vrijeme ističe, djevojka izlazi na sljedećoj stanici...

U jednom trenutku tijekom nešto više od sat vremena razgovora, žena je slagala djevojku. Nije željela to uraditi, ali nije joj vjerovala, bar ne na početku. Nije to bila neka velika laž, te je nije vrijedno ni spominjati. Svakako laž koju je djevojka izrekla bila je veća i odvela je razgovor u drugom toku. Možda to i nije toliko loše, jer je čula priče koje žena možda inače ne bi tako ispričala. Svi mi biramo svoje riječi u odnosu na sugovornike. Željela joj je reći istinu i pitati je za savjet, ali nije imala hrabrosti suočiti se s onim što ju je čekalo s druge strane iskrenosti. Vlak je stigao u stanicu, s više od pola sata kašnjenja. Vrijeme: 23:09. Djevojka se srdačno pozdravila sa ženom. Zatim je žurno, gotovo prestravljeno, izašla iz kupea; sama je otvorila teška, metalna vrata vlaka i izašla, uz izgovor da se boji da će vlak krenuti dalje, a da ona neće stići izaći na vrijeme. Pravdala se sama sebi. Izletjela je sa stanice i duboko je udahнула. Ostala je tu stajati dok je vani puhao previše hladan vjetar za to doba godine. Vlak je krenuo tek nakon petnaest minuta. Žena, kojoj nije znala ni ime, otišla je i vjerojatno ubrzo zaboravila ovaj razgovor. Djevojka se i sada često sjeti ovog razgovora i poželi da su i ona i Leonardo dobili neke druge karte u životnoj igri.

Andrea I. Darabašić, Srijemska Mitrovica

11

Rad koji je osvojio treću nagradu na književnom natječaju *Gavran* u sklopu subotičkog festivala fantasy i horror filma *Krizantema*

Vrisak u noći

Iza velikih sjajnih srebrnih vrata leži zemljani puteljak koji vodi do jedne male drvene šupe. Skroman izgled ove šupe lako može zavarati čovjeka.

No, kada se kruta drvena vrata otvore, krik zahrđalih šarki nagoviješta prizore nepojmljive ljudskom umu i neobjašnjive fizikalnim zakonima. Na stropu stare šupe tako se razlije pogled nebeskim svodom prekrivenim trilijunima zvijezda i zvjezdanih galaksija. U krajnjem kutu ove omalene šupe nalaze se ljestve koje se čine kilometrima daleko, a uzdižu se u beskonačnost. Ljestve vode k mračnoj dubini čije je dno najviša točka našeg planeta.

Silaskom niz ljestve, svaka se prečka osjeća kao udarac čekića koji ruje i razara psihi, kopa tražeći svoje mjesto poput parazita uništavajući supstancu kojom se kreće. Svaka je stepenica korak dalje od razuma, a bliže shizofrenom rastrojstvu koje sada otvara pogled na nepreglednu džunglu stepenica kojima su se spuštali prijašnji posjetitelji.

U dnu stepenica pod je prekriven leševima, tjelesima u kojima još tinja uspomena na negdašnji život. Glasovi koji vrište, ali ih nitko ne čuje. Zbor vrisakova čiji se jezivi pjev u trenutku pretvara u tjeskobnu tišinu nijemih vrištanja.

Marko Konkolj, Politehnička škola, Subotica

Nilüfer Janya

TERAPIJA GLAZBOM

Svi mi katkad imamo potrebu slušati određenu glazbu. Postoje melodije koje na nas djeluju umirujuće, one koje čine da se razveselimo, ali i da se rastužimo. Osobno, sjećam se kako je potreba za određenom glazbom bila još izraženija u vrijeme kada nismo mogli slušati što želimo preko interneta. Sjećam se radosti kad dobijem novu kazetu ili kada se na radiju pojavi neka od dragih pjesama. Tomu se veselim i danas. Poznat nam je i fenomen kada se gotovo probudimo s nekom melodijom i ona nam se kroz dan na neki način povremeno pojavljuje u trenucima dok naš mozak nije potpuno zaokupljen nečim drugim. Čak i crtani filmovi sugeriraju nam da sretni ljudi pjevuse, a i sami to možemo doživjeti kada sretnemo nekoga tko pjevuši ili zvižduće. Možda na početku može čak biti i malo iritantno, ali vremenom nas gotovo uvuče u bolje raspoloženje. Stoga, nemojmo zanemariti utjecaj glazbe na naše živote. Ono što i sami možemo zamijetiti potvrdila je i znanost.

Izuzetan utjecaj

Kako je prenio N1, **Lyz Cooper**, osnivačica Britanske akademije zvučne terapije kaže kako su istraživanja pokazala da glazba može utjecati na mozak bolje od bilo koje druge aktivnosti:

»Istraživanje je još u tijeku, ali znamo da različite frekvencije glazbe govore mozgu da radi određene stvari. Primjerice, visokofrekventni zvuk, poput alarma ili vriska, potaknut će oslobađanje adrenalina, hormona koji vas priprema za neko djelovanje«.

Dakle, s razlogom vas vaš jutarnji alarm razbudi tako napadno i agresivno. Naravno, možda ste za prvi jutarnji zvuk birali omiljenu pjesmu, ali svedeno ju ujutro doživljavate pomalo stresnom. Uostalom, u razgovoru s prijateljima o tome što ih budi, većina se složila da im omiljenja pjesma koja ih je budila više nije omiljena. Ukoliko izaberete tihu i laganu melodiju, postoji opasnost da ju nećete čuti, pa niti ustati na vrijeme, a ni preglasna i energična glazba možda nije pravo rješenje. Tko bi rekao da izbor alarma može biti tako zahtjevan?

Škole za terapeute

Postoje i škole u kojima se uči pjevanje ne samo radi usavršavanja, nego radi njegova terapijskoga učinka. Glazbeni terapeut **Baldo Mikulić** voditelj je jedne takve škole. Škola za otkrivanje glasa *Orpheus* održava tečajeve i vikend-radionice pjevanja. Tera-

pija je bazirana na posebnoj Werbeckovoj metodi pjevanja te se sastoji od vježbi kojima se pomoću suglasnika i samoglasnika te ritmičkih pokreta dijelova tijela, pridodanih glazbenim elementima (ton, ritam, melodija), produbljuje disanje. Mikulić navodi kako još više možemo učiniti za svoje zdravlje ako i sami pjevamo. Vraćamo se ovdje na ranije navedeno istraživanje i terapijsko djelovanje glazbe.

Cooper također tvrdi kako »nije nezamislivo da će liječnici ubrzo propisivati glazbu kao neku vrstu terapije za različita stanja, a kaže i da ćemo imati i playlistu za svaku bolest ili raspoloženje«. Ovo zvuči veoma interesantno i nadamo se da će jednoga dana doista biti tako, te će se umjesto lijekova s nužnim nuspojavama prepisivati lijekovi u kojima uživamo, a još se i liječimo.

Smanjenje boli

Jedna studija iz 2016. godine provedena na 36 odraslih osoba s kroničnom boli otkrila je da je slušanje binauralnih otkucaja u toj frekvenciji, 20 minuta dnevno, rezultiralo smanjenjem bolova nakon 14 dana.

Poznato nam je svima da se od najranije dobi preporučuje slušanje klasične glazbe, a pripisuju joj se razni pozitivni utjecaji. Navodno, ona umiruje, poboljšava pamćenje i koncentraciju, ujednačuje disanje i otkucaje srca. Svi poznamo i ljude koji ne mogu slušati takvu glazbu, čak se i unerveze slušajući ju, tako da izgleda ni taj lijek nije primjenjiv baš na sve.

Izdvajam još jednu zanimljivost na koju sam naišla čitajući o djelovanju glazbe:

»Glazba je povezana s našim pamćenjem na razne čudne načine. Na primjer, ljudi u kasnijim fazama demencije još se uvijek sjećaju pjesama iz djetinjstva ili znaju svirati instrument koji su naučili kao dijete, čak i kad ne mogu prepoznati vlastitu obitelj«, kaže Lyz Cooper.

Ovo zvuči doista nevjerovatno, ali i dokazuje veliku moć glazbe. Ostaje nam samo pronaći glazbu koja najbolje djeluje na nas i prepustiti joj se, pa i pjevajući.

Klara Dulić Ševčić

Ugledni subotički arhitekt

Rođen je 15. ožujka 1851. u Subotici u uglednoj obitelji odvjetnika **Benedeka Mačkovića** i majke **Marije** rođ. **Vasas**. U Subotici je od 1862. godine pohađao gimnaziju. Srednjoškolsko obrazovanje je završio na Višoj realnoj školi u Budimu, gdje je položio tri razreda. Godine 1869. upisao je studij arhitekture u Zürichu, na tamošnjoj Visokoj građevinskoj školi (Politehnikum). U to vrijeme je tamo predavao veliki autoritet i zagovornik neorenesansne arhitekture **Gottfried Semper**, koji će utjecati na **Mačkovićeve** arhitektonski izričaj. Od 1872. studirao je arhitekturu u Aachen, a od 1873. u Beču. U Beču je slušao predavanja o izgradnji željeznica i mostova. Međutim, usprkos velikoj posvećenosti, Mačković nikada nije diplomirao.

Usprkos nedovršenom studiju, Mačković je bez problema radio u struci. Po povratku u Suboticu 1874. godine otvorio je svoj inženjerski ured. Projektirao je kako javne, tako i privatne objekte. Brzo je postao prepoznat, pa je postavljen na položaj gradskog arhitekta (1878. – 1879. i 1884. – 1890.). Bio je vlasnik prve velike ciglane u Subotici. Pored ciglane podigao je svoju kuću u obliku zamka-kule koja postoji i danas pod imenom *Vila Mačković* (Masarikova 108).

Projektirao je više od 300 objekata u Subotici, koji su svojim inovatnim stilom (neorenesansa, historicizam) izmijenili njen vanjski izgled i uključile je u red modernih gradova Ugarske. Projektirao je palaču Narodne banke, hotel *Jagnje*, sve zgrade gradske bolnice, Gimnaziju, Učiteljsku, Ekonomsku i Srednjotehničku školu, plinaru, električnu centralu, željezničke postaje, kao i domove **Károlya Bírója**, **Lazara Mamužića**, **Dominusa Simona** i druge) itd. Neka od njegovih djela u Subotici su ušla u popis zaštićenih kulturnih dobara, kao npr. neoklasicistička kapela **Ostojić** iz 1883., kuća **Dimitrijević** iz 1881., palača **Manojlović** iz 1881., eklektička kuća *Dominus* iz 1891., eklektička kuća **Đorđa Manojlovića** iz 1881., palača

gradonačelnika Lazara Mamužića iz 1891./92. te spomenici kulture od velikog značaja Trošarina (spomenik kulture od velikog značaja) i Žuta kuća iz 1880. – 1883. Događivao je, podizao i obnavljao mnoge sakralne objekte, od kojih se ističu crkva Velika crkva, kapela sv. Roka i crkva sv. Roka u Subotici, te crkva sv. Jurja u Senti. Bio je odgovornim nadzornikom prigodom gradnje Gradske kuće (od 1908. do 1912. godine).

Oženio je **Katarinu Manojlović**, koja mu je rodila kćerke **Mariju**, **Leonu**, **Angelu**, **Korneliju** i **Anu**, te sina **Benedeka**. Usprkos velikim zaslugama za grad, Mačković je umro osiromašen i zaboravljen od svih u gradskoj bolnici u Subotici.

Iako je bio hrvatskog podrijetla, Titus Mačković nije pokazivao brigu za svoje sunarodnjake Bunjevce-Hrvate i njihovu borbu za materinski jezik. To se na koncu odrazilo na njegovu reputaciju kod Bunjevaca-Hrvata. Tako list bunjevačkih Hrvata *Neven* od 17. rujna 1919. donosi kratku vijest o njegovoj smrti bez životopisa: »Umro. Gosp. Titus Mačković, inženjer je noćas u pol 9 sati umro u gradskoj bolnici. 68 godina mu je bilo. Sutra će ga porodica sahraniti.«

Vladimir Nimčević

ULICAMA KOSOVSKIM HRVATA

Hrvata je danas tu tek oko 200 od ukupno oko dvije tisuće stanovnika, dok ih je po popisu iz 1981. godine, od ukupno pet tisuća, bilo tri i pol tisuće. Usprkos napuštenim kućama i praznim ulicama, mjesto odiše bogatom poviješću

16

Janjevo je mjesto nedaleko od Prištine, poznato po tome što tu žive Hrvati. Doduše, ne u takvom broju kao ranije, ali je mnogima koji žive na Kosovu poznata povijest stare naseobine.

Iz tog razloga smo htjeli proći ulicama kojima već stoljećima koračaju potomci slavni dubrovačkih trgovaca i koje još uvijek odišu duhom antikviteta. Ono je danas ujedno i primjer multietničkog i međureligijskog sklada.

I dalje se čuje hrvatski

U ovome malom mjestu skrivenom među brdima na prvi pogled stječe se dojam da posljednji naraštaj odrasta i da više neće nitko hodati njegovim starim kaldrmama. Teško je bilo naći neki restoran gdje se moglo pojesti nešto. Sve je bilo zatvoreno, a bio je radni dan oko 4 poslijepodne. Radila je samo jedna mala pekara i jedan kafić. Pitali smo lokalce za neki

restoran gdje bismo mogli pojesti nešto vruće. Poslali su nas u stražnju prostoriju jednog kafića gdje su četvorica igrala karte. Čovjek je rekao svom sinu da pogleda u frižider, međutim nije našao ništa. Taj dan su, kaže, imali smrtni slučaj i ništa im nije ostalo od hrane. Zatim su nam pomoć ponudili jedan mladić i dječak. Mladić je rekao dečku da ode potražiti broj vlasnika jednog od zatvorenih restorana. Pozvao ga je i ovaj je ubrzo sišao i otključao nam vrata restorana.

Tako smo uspjeli nešto pregristi prije nego što smo se zaputili ka crkvi. Zanimljiv je bio pogled gdje se iz centra samog Janjeva u jednom pravcu vidjela i katolička crkva i džamija. Ulicama su se tu i tamo mogli čuti stariji kako govore hrvatski. A ispred džamije je bio parkiran auto sa zagrebačkim tablicama.

Dečko koji nas je nakon šetnje uslužio kavom na albanskom nam je rekao da je i on katoličke vjeroispovijedi. Pričao nam je kako i albanske obitelji idu u istu crkvu skupa s Hrvatima. Hrvata je danas tu tek oko 200 od ukupno oko dvije tisuće stanovnika, dok ih je po popisu iz 1981. godine, od ukupno pet tisuća, bilo tri i pol tisuće. Saznali smo i za jednu školu koja se nalazi malo dalje na brdu, a u kojoj jedan kat pripada razredima koji nastavu slušaju na albanskom, a drugi onima na hrvatskom. Nismo je stigli obići, jer nam je posljednji autobus za Prištinu polazio u 5 sati popodne.

Povijest Janjeva

Ovo simpatično mjesto na Kosovu prvi puta se spominje u 14. stoljeću. Smatra se da su ga utemeljili dubrovački trgovci i rudari. Uskoro je postalo bogata dubrovačka kolonija. Janjevo je bilo jedno od tri najveća rudnika na teritoriju pod tadašnjom vlasti srpske despotovine. U 15. stoljeću izgrađena je crk-

va Sv. Nikole. Nakon dolaska Osmanlijskog carstva, Janjevo se dijelilo na šest katoličkih i jedno muslimansko naselje. Jedna od prvih škola na Kosovu otvorena je upravo tu daleke 1665. godine, koja i dalje radi.

Kako doći do Janjeva?

Ukoliko želite posjetiti Janjevo, najbrži put je preko Prištine, odakle ide autobus direktno nekoliko puta dnevno. Međutim, ukoliko propustite taj autobus, postoji još jedan do obližnjeg grada Lipljana. Odatle imate mogućnosti drugim autobusom za Janjevo. Nažalost, kao što je spomenuto, nema kasnih autobusa za natrag, što znači da je najpraktičnije doći privatnim prijevozom. U tom slučaju, možda ovo povijesno mjesto noću otkriva i nešto drugo. Svakako je mjesto koje vrijedi obići, jer usprkos napuštenim kućama i praznim ulicama, ispunjava znanjem i poviješću.

Tekst i fotografije: Tomislav Perušić

Kako su *fake news* postali fenomen

Iz dana u dan sve više govorimo o *fake news* (lažne vijesti) fenomenu, jer doista živimo u dobu u kojemu je *fake news* postao naša realnost. Ipak, sasvim je sigurno da će i ovo doba kao takvo, i samo postati povijest, kao što je i svaki fenomen, na ovaj

ili onaj način tijekom vremena, postao samo događaj negdje u vremenu i prostoru, te samim tim i skup slova u udžbeniku povijesti.

Ipak, prije negoli se sve to dogodilo, HBO nam je donio na male ekrane mini TV seriju o **Rogeru Ailesu**, televizijskom inovatoru, bar kada je, već spomenuti *fake news* u pitanju. Kako je sve počelo, gdje je počelo, a onda i kako je nastao čuveni FOX News, te što točno Fox News predstavlja i još mnogo toga, otkriveno je kroz sedam epizoda ove TV mini serije nazvane *The Loudest Voice* (*Najjači glas*).

Televizijske manipulacije

Autori serije **Tom McCarthy** i **Alex Metcalf** na izuzetan način ispričali su priču o tome kako je *fake news* postao fenomen i ušao u svačije domove; u isto vrijeme progovorili su o podizanju Republikanske stranke u Americi, te neminovnom dolasku **Donalda Trumpa** na mjesto predsjednika SAD-a, te sve to uspjeli staviti u točan plan, jer sve ovo samo je dio priče iz biografije Rogera Ailesa. Naime, Ailes je godinama radio na televiziji i godinama je bio jedan od glavnih ljudi kada su u pitanju predsjedničke kampanje Republikanske partije u Americi. Roger Ailes je netko tko bi od jednih bio nazvan televizijskim genijem, iliti genijem uopće, dok bi od drugih bio nazvan čovjekom koji, osim što je fizički i seksualno maltretirao kolegice i zaposlene žene u korporaciji u kojoj je i sam radio, gazio preko svih da bi stvorio ono što je zamislio.

Kada je u pitanju HBO serija, ona je, može se reći, veoma zanimljiva iz nekolicine razloga. Prvo, autori su uspjeli napraviti seriju o čovjeku koji nikako nije

popularan u demokratskom dijelu Amerike, a opet razumjeti ga (koliko je to zbilja moguće) i ispričati priču na način da ona bude, prije svega, priča o čovjeku koji ima ideju i želi tu ideju razviti. Prikazali su ideje Rogera Ailesa, pa i njega samog kao čovjeka koji stvara; kao čovjeka koji ima neupitnu snagu i poslovnu sposobnost kojoj se dive čak i oni koji su mu bili najbliži. Drugo, sve problematične crte ličnosti glavnog junaka ove serije prikazane su kroz percepciju najčešće njegovih žrtava, koje je, na ovaj ili onaj način, maltretirao i ponižavao, a pored svega toga, uspjeli su spojiti dvije linije priče u jednu karakternu osobinu.

Medijska istina

Roger Ailes jeste čovjek koji je *fake news* prebacio u mainstream i to samo time što je jasno i glasno tvrdio da prosječan, bijeli Amerikanac treba dobiti ono što želi. Dakle, ne istinu, već ono što želi čuti. Na toj ideji izgrađen je Fox News: istina je ono što gledatelj želi čuti, a ne ono što se objektivno dogodilo. Upravo na tome zasnovana je cijela linija priča oko izgradnje tog velikog korporativnog medija, ali, iz epizode u epizodu, sve više postaje jasnija karakterna crta Ailesa kojom ne samo što zavarava druge već zavarava i sebe. Upravo takvim postupkom autori su uspjeli napraviti jedan, skoro pa tragički karakter, koji je svojim djelovanjem napravio mnogo štete i donio mnogo patnje konkretnim ljudima oko sebe, a istina u cijeloj toj priči, kao i uvijek, negdje je na pola: Roger Ailes je vlastita žrtva prije svega.

Kada je u pitanju produkcijski dio serije, na račun ekipe možemo poslati samo pohvale. Izvanredan cast i fenomenalna uloga koju je **Russell Crowe** uspio iznijeti oduševljava već poslije nekoliko kadrova. Budući da serija obuhvaća veći period, maska i kostim odigravaju veliku ulogu u transformaciji već dobro poznatih lica, poput **Sienne Miller**, koja rame uz rame, parira Croweu. Govoreći o fenomenu Fox Newsa, čini se kao da tek sada pokušavamo otkriti gdje je sve počelo, te kako je počelo i tko je to dozvolio. Kroz ovaj televizijski format autori su pokušali (veoma uspješno) dati jedan od odgovora, jednu točku gledišta. Ono što je možda najvrjednije u ovoj seriji o *fake news* fenomenu jeste možda upravo to što nam autori, dobro izgrađenim karakterima, uvjerljivim i čistim situacijama, nisu namestali istinu, već su ostavili prostora da svatko donese svoje zaključke (bar kad je Roger Ailes u pitanju).

Dejan Prčić / Foto: www.bleedingcool.com

Pjesnički prvijenac O LJUBAVI I SAZRIJEVANJU

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice nedavno je izašla knjiga pjesama *Versuslogia* Tatjane Ćaćić. U pitanju je književni prvijenac ove 32-godišnje Golubinčanke sa zagrebačkom adresom. Knjiga je rezultat jedne od programskih orijentacija Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ* koja za cilj ima afirmaciju mladih autora/autorice iz zajednice vojvođanskih Hrvata, odnosno objavu njihovih prvih knjiga.

Versuslogia je kolekcija pjesama koje su nastajale od autoričinih tinejdžerskih dana (17 godina) do danas. Pjesme u knjizi podijeljene su u četiri tematske cjeline: ...Zaljubljene, ...Razočarane, ...Nepoželjne i ...Nostalgiczne. U pitanju je prevashodno poezija ljubavne tematike, o čemu nam govore prva tri segmenta koji ujedno mogu funkcionirati i kao cjelina odnosno kronika jedne ljubavi, ali i priča o odrastanju protkana pitanjima smisla i životnih izazova. Zadnji, zatvarajući ciklus čine nostalgичno intonirane pjesme u kojima Ćaćić pjeva i sanja o rodnom, vojvođanskom zavičaju.

»Poezija Tatjane Ćaćić je realistična, bez većih eksperimenata i hermetičnosti što znaju pratiti suvremene ostvaraje u pjesništvu. Unatoč vidljivim početničkim greškama (radi se o prvijencu nešto mlađe autorice), *Versuslogia* je slika jedne osobe u odrastanju, poezija kojoj možemo dati šansu. Zajednice koje ne misle na svoju budućnost, teško da će je onda i imati. Čak i kada je u pitanju književna/pjesnička produkcija. Određenu težinu *Versuslogiji* daje i to što se radi o ženskoj autorici iz Srijema, a obje su te 'kategorije' (i žena i Srijem) pomalo podzastupljene u književnosti vojvođanskih Hrvata«, zapisao je u pogovoru urednik knjige **Davor Bašić Palković**.

Zanimljivost ove zbirke su svakako momenti u kojima do izričaja dolazi autoričin profesionalni *background* kao biologinje/ekologinje. Naime, u pojedinim pjesamama služi se brojnim metaforama vezanim za biljni i životinjski svijet.

Tatjana Ćaćić (Beograd, 1987.) osnovnu školu završila je u Golubincima, a Opću gimnaziju u Staroj Pazovi. Godine 2013. diplomirala je ekologiju i zaštitu prirode na Biološkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, a 2015. godine hortikulturu

na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Pjesme piše od tinejdžerskih dana, a prve pjesme objavljene su joj u zbirci *Lira naiva*. Posvećena je kulturnom radu, a osobito ju interesira etnologija. Članica je ženskog vokalnog ansambla *Zwizde* a prije odlaska na studij bila je članica folklorne i tamburaške sekcije mjesnih HKPD-a *Tomislav* te KUD-a *Golubinci*. Recitatorstvom se bavi od djetinjstva. Nekoliko puta plasirala se na zonsku smotru recitatora u Staroj Pazovi, a na Smotri recitatora na hrvatskome jeziku u Subotici nagrađena je 2003. godine. Trenutačno radi kao ekologinja.

Knjiga *Versuslogia* se, po cijeni od 500 dinara, može kupiti u subotičkim knjižarama *Danilo Kiš*, *Limbus* i *Bigz* te u uredu NIU *Hrvatska riječ* u Subotici (Trg cara Jovana Nenada 15/II). Ukoliko knjigu želite poručiti poštom kontakt telefon je: 024/55-33-55.

Moda

Moda (ko) moda

Moda i modni trendovi nekako posljednjih godina dobivaju drugu dimenziju iz prostog razloga jer je ranijih godina često bila već određena »definicija« modernog. Posljednjih godina to nije tako. Naravno da uvijek imamo vodeće modele, materijale, dezene i oblike, međutim rijetko da neki modeli nisu u tom modnom opticaju.

Nekako su modni stručnjaci došli do toga da ne izopćavaju određene modne stilove iz tih modnih krugova nego ih ubacuju i prave od njih trendove. I upravo iz tog razloga se danas može reći da je skoro sve u modi. Kada samo malo bolje pogledamo, posljednjih godina se upravo i ti svi stilovi miješaju u jedan, te ćete sada vidjeti djevojku obučenu u slatku

haljinicu ljetnih boja u kombinaciji s martinkama. Vidjet ćete na ulici ženu u odijelu a na nogama patike, djevojke u šetnji u trenerici i štiklama. Razne kombinacije su sada u modi. I moda trenutačno, može se reći, nije stereotipna nego izuzetno maštovita i uzbudljiva.

Ipak, tko samo malo ima svijest o modi snaći će se u ovom »ludilu«. A tko ne spada u tu grupu, paradoksalno, opet će se snaći jer klasičan stil je također sada u trendu.

Zavirite u svoj ormar i pogledajte svoje stvari koje ste kupili prije par godina, sigurno ćete ih moći usporediti s, nekim kako se to kaže, vodećim komadima za novu sezonu. U jednom trenutku je

popularna moda osamdesetih godina, u drugom iz devedesetih, a u ovom trenutku je zastupljena i jedna i druga. Možda se mogu i dobro zajedno iskombinirati!

Sada je vrijeme da budete kreativci, možda je sada nekom i najlakše pronaći svoj stil odijevanja, jer ranije su to nazivali fazom eksperimentiranja a sada je upravo ta faza i vodeća. Naime, čini se da svatko može biti »svoj« i osjećati se dobro u svojoj koži, a neće biti izopćen iz društva (ali, kao da je tuđe mišljenje i bitno). Budite svoji i slijedite svoje modne želje!

Milijana Nimčević

20

Između omaža i originalnosti

Društvo u ovom broju nam je nova nada hrvatske neovisne glazbene scene – Ichabod. Njegov debi album *Volume 1: Psychedelic Chansons* izašao je u listopadu ove godine. Ichabod u svojim šansonama o samoći, raskidima, nostalgiji, odrastanju i sanjarenju ne krije simpatije prema folku i psihodeliji šezdesetih godina. Album bi doista moglo biti djelo vremenskog putnika iz *Pet Sounds* ili *Sgt. Pepper* perioda. No, tko je zapra-

va Ichabod? I odakle dolazi? Najbolje da odgovore na to otkrije on, osobno.

KUŽIŠ?! Reci nam nešto o sebi, odakle si i koliko dugo se baviš glazbom?

Na osobnoj iskaznici piše **Bruno Šlat**, ali samo sebi sam nadjenao ime Ichabod. Mnogi misle da je Ichabod band ili moj *side project*, ali to sam ja, ili bolje rečeno dio mene. Bruno Šlat živi u Karlovcu, ide na posao, ima sasvim uobičajen život, a Ichabod je entitet koji moj sasvim uobičajen život pretvara u muziku i scenski performans.

KUŽIŠ?! Ichabod nije tvoj jedini glazbeni projekt. Što je The Extraordinary Farm Art Ensemble?

The Extraordinary Farm Art Ensemble je transkontinentalna suradnja **Christiana Nicolescu** i mene. On je Australac i ovog ljeta je proveo dva mjeseca kod mene u kući na selu gdje smo snimali naš nadolazeći album *Texas*. Prvotna ideja je bila

da snimimo country album, ali negdje na pola puta je došlo do ponekih stilskih zaokreta u drugim smjerovima. Neovisno o tome, glazba, tekstovi i sama estetika su ruralni, pastoralni i usudio bih se reći kaubojski.

KUŽIŠ?! Tvoja glazba je poprilično obojena utjecajima iz ere 60-ih? Ili mi se samo čini? Tko su uzori Ichabodu?

Dobro ti se čini. Intenzivno pratim suvremenu glazbu, ali smatram da je glazba šezdesetih godina toliko utjecala na sve što je došlo kasnije i da je toliko raznovrsna da i današnje reinkarnacije glazbe šezdesetih godina mogu zvučati originalno i svježe. Čini mi se da sam u svom dosadašnjem radu negdje između omaža i originalnosti. Ne bježim od očitog utjecaja šezdesetih, ali ne mislim se tu ni zadržavati kroz cijelu svoju karijeru. Mnogi bi iz moje glazbe izvukli zaključak da su mi najveći uzor Beatlesi, međutim to je krivo. Volim Beatlese, ali prije nego sam preslušao njihovu diskografiju, navukao sam se intenzivno na izvođače kao što su The Apples in Stereo, Olivia Tremor Control, Gorkys Zygotic Mynci, XTC... dakle svi ti izvođači koji su došli kasnije u kojima se čuje velik utjecaj Beatlesa. Uz nabrojane, također bih spomenuo da su mi među najvećim uzorima **Scott Walker**, The Left Banke, Big Star, **Donovan**, **Nick Drake**, **Bob Lind**, **Kevin Ayers**, **Richard Hawley**... Ima ih!

KUŽIŠ?! Pun naslov tvog albuma je *Volume 1: Psychedelic Chansons*, znači li to da će biti i *Volume 2*?

E, to ti ne smijem reći. Prerano je za *Volume 2*. Tek kada publika temeljito apsorbira *Volume 1* moći ćemo pričati o *Volume 2*, ili kako će se već zvati. Odbir imena je zaista dobar baš zbog toga što je tolika enigma. Prirodno ti je da slijedi *Volume 2*, ali svejedno ne znaš što očekivati.

KUŽIŠ?! Imaš li neke planove za blisku budućnost? Nastupi, nove pjesme, projekti itd.?

Nastupi, nove pjesme i projekti su sastavni dio života glazbenika. Čak bih to usporedio s osnovnim životnim funkcijama. To su stvari koje dolaze svakog dana. Jednom kada napišeš pjesmu i odlučiš se posvetiti tome, svaki dan napišeš pjesmu, a da nisi ni svjestan. Počneš razmišljati kao tekstopisac i onda ti je svaki dan i svaka aktivnost zapravo pisanje pjesme, a kada bih mogao i nastupao bih svaki dan. Ne mogu reći da mi fali živih nastupa, ali veselim se turneji kada to bude moguće. Album je uživo zasad čula samo publika iz Karlovca i Zagreba tako da ima prostora za tako nešto.

Ivan Benčik

Borghesia u Novom Sadu

SKC Novi Sad organizira koncert kultnog slovenskoga benda Borghesia večeras (petak, 29. studenoga) u MKC-u *Sándor Petőfi* u Novom Sadu. U pitanju je jedno od najznačajnijih imena slovenske scene u vrijeme Jugoslavije, uz Laibach i Pankrte. Ljubljanski sastav smatra se začetnikom EBM-a i elektroničkog dark rock zvuka na ovim prostorima. Osnovani još 1982. svojom pojavom izazvali su brojne reakcije javnosti ne ostavljajući nikoga ravnodušnim. U periodu 1988. – 1991. imali su nekoliko velikih, veoma uspješnih europskih turneja, kada su prestižni muzički magazini (*NME*, *Melody Maker* i brojni drugi) pisali hvalospjeve o njima. Polovinom 90-ih prestaju s radom da bi se ponovno vratili na scenu 2009. godine i to kao full-bend. Osvježivši svoj stil mnogim novim motivima, inovativnim idejama, Borghesia konačno stiže u Novi Sad a u sklopu promocije svog novog albuma *Proti Kapitulaciji*. Predgrupa će biti novosadski arhi-pop duo Lepša Brena. Početak je u 21 sat.

D ZOO u Subotici

Subotički rap bend D ZOO održat će koncert iduće subote, 7. prosinca, u Subotici, u klubu *Mladost*. Ujedno, bit će obilježena desetogodišnjica od njihovog prvog live nastupa u tom klubu. Ovom prilikom bit će moguće kupiti i njihov najnoviji album *Treća Armija Trećeg Svijeta*. Početak je u 23 sata.

Paraf u Novom Sadu i Beogradu

Paraf kreće na veliku regionalnu koncertnu turneju koja počinje 13. prosinca u Novom Sadu, u studiju *Firchie Think Tank*, a nastavlja se 14. prosinca u beogradskom Domu omladine.

Na turneji će promovirati CD box-set *Sabrana djela 1976. – 1987.* koji uključuje sve njihove albume i singlove, kao i prethodno neobjavljeni live album te vinil *Zastave*, koji je nedavno ponovo objavljen kao specijalno izdanje povodom 35. godišnjice originalnog albuma. Koncerti u Novom Sadu i Beogradu bit će prilika za sve ljubitelje punka, post-punka i novog vala da uživaju u izvođenju legendarnih pjesama ovog riječkog sastava. Početak novosadskog koncerta je u 21.30 sati.

Detour u novosadskoj Gerili

Zagrebački electro pop bend Detour, poslije nekoliko rasprodanih koncerata u Beogradu, konačno dolazi i u Novi Sad. Oni će održati koncert u subotu, 21. prosinca, u klubu *Gerila*. Početak je u 22.30 sati.

PREPORUKA

CONSECRATION – PLAVA LAGUNA

Beogradski post-rock/metal sastav Consecration se vratio, i to u velikom stilu, pred nama je njihov šesti album naslovljen *Plava Laguna*. Odmah u startu volio bih izjaviti, iako se radi o čisto subjektivnom dojmu, da je riječ o najboljem radu ovog beogradskog trija. Retrospektivno gledano Consecration je napredovao iz albuma u album, čuvajući i usavršavajući svoj prepoznatljivi zvuk teških rifova obojenih melankolijom, praćene kriptičnim, minimalističkim tekstovima. Sa samo šest pjesama, ukupnog trajanja od 38 minuta, *Plava Laguna* je vjerojatno najkraće LP izdanje koje smo prezentirali u našoj malenoj kolumni, no album je savršeno sklopljena i promišljena cjelina sa snažnim pjesmama od početka do kraja. Dvije pjesme su fanovima možda poznate i od ranije s njihovog youtube kanala, riječ je o *Tvin Piks* i *U Karkosi* (oba naslova upućuju na popularne serije – *Twin Peaks* i *True Detective*), koje su izašle prije tri godine, ali samo kao live izvedbe, iz čega možemo zaključiti kako se ovaj album dugo »kuhao« u Consecration laboratoriju. Domaća scena odavno nije imala album iz svijeta metal glazbe koji je rađen s ovakvom eksperimentalnošću i avanturističkim pristupom. Sve preporuke!

Izdvajamo: *Kadilak*, *U Karkosi*, *Tvin Piks* i *Plava Laguna*.

I. Benčik

GLAZBA

Izazivač: Le Mans '66

Američki akcijsko-sportski film *Izazivač: Le Mans '66*, snimljen prema istinitom događaju o trostrukoj pobjedi *Forda* s modelom GT40 1966. godine, nakon šestogodišnje dominacije *Ferrarija* na čuvenoj utrci izdržljivosti 24 sata Le Mansa. **Matt Damon** je u ulozi konstruktora Carrolla Shelbyja, a **Christian Bale** je u ulozi vozača Kena Milesa, koji su s trkaćim modelom GT40 stvorili sve preduvjete za *Fordov* trijumf na legendarnoj francuskoj pisti. Ukoliko ste ljubitelj automobila, film bi vam se mogao svidjeti. Ipak, ovaj film nije samo utrka i rivalstvo, već i priča o ljudskim odnosima, o dvojici prijatelja »koji pokušavaju doći kući kako se nositi s biznismenima u odijelima koji ne znaju ništa o utrkama«.

Redatelj je **James Mangold**, od ranije poznat po filmovima *Wolverine* i *Logan*.

K. U.

FILM

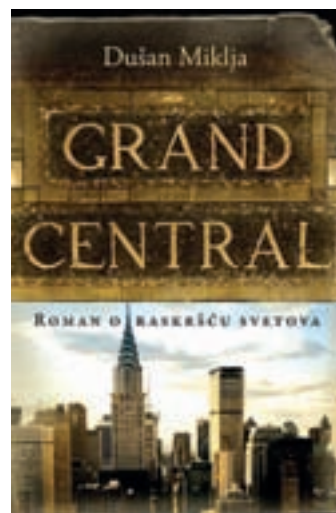

GRAND CENTRAL

Glavni lik romana *Grand Central* Uliks nalazi se na prekretnici života – sve je već vidio: putovao je, iskusio, saznao; izgradio je karijeru i ima dobru obitelj. Ali ostaje mu još vremena. Tada odlazi u grad-raskrižje, New York. Otišao je kako bi sa sinom snimio film po svom scenariju, ali uspijeva ponovno proživjeti čitav svoj život u nekoliko kratkih dana. Uliks pod utjecajem svojih književnih uzora preispituje sve od svog postojanja do svojih navika, malih i velikih životnih odluka i svoje same biti. U faustovskoj želji da uradi gotovo nemoguće i gotovo sve ponovo posećuje omiljene restorane, viđa stare poznanike, čita **Goethea** i **Blakea**, sluša **Bacha** i **Mozarta** na vinilu. Na trenutak sve zastaje i on uspijeva sagledati svoj život iz neke druge perspektive. Miklja je velikim znanjem filozofije, umjetnosti i književnosti napisao bogato djelo raskošne tematike o gradu na raskrižju svjetova i pokazao da su naši životi blagosloveni događajima, koje obično smatramo beznačajnim.

A. I. Darabašić

KNJIGA

HKC "Bunjevačko kolo"

Godišnji koncert

Svečana dvorana Centra

30. 11. i 01. 12. 2019.

Cijena ulaznice: 300 din **19h**

